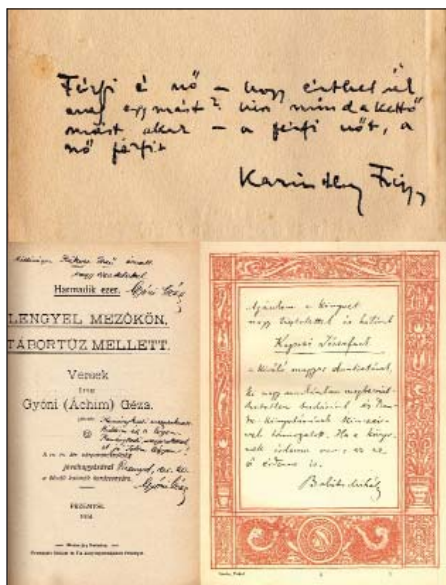

Egyedüli példány?

Egy dedikáció mindig csak egyetlen példányban létezik. Az író kézzel ajánlja könyvének egyikét adott olvasónak, így valójában egy nagyon rövid terjedelmű autográf kéziratról beszélünk. Mégis, mintha némelyikből több lenne.

Leginkább internetes piactereken bukkan fel Karinthy Frigyes – leggyakrabban az író nagy példányszámban kiadott gyűjteményes munkáinak második köteteként megjelent – *Capilláriájának* „a szerző által dedikált” példánya, sok tízezer forintos áron. A kötetben, a címlap versóján valóban ez szerepel Karinthy kézírásával: „Férfi és nő – hogy érthetnék / meg egymást? Hisz mind a kettő / mást akar – a férfi nőt, a / nő férfit. / Karinthy Frigyes”. Csakhogy ez minden példányban szerepel: nyomdatechnikailag készült sokszorosított kézirat-hasonmásról van szó. A jól ismert aforizma a kötet szerves része, annak mottója.

Karinthy fenti kötete csak ritkán téveszti meg a jóhiszemű, naiv gyűjtőt. (Bár egy ilyen darab épp nemrég cserélt gazdát az interneten huszonötezer forintért.) Ennél jóval ritkábban, viszont jegyzett antikváriumok hagyományos árverésén is többször szerepelt a mára megkopott emlékezetű, és költőként valóban nem, mentalitás-, és így kultusztörténeti szempontból azonban jelentős Gyóni Géza (1887–1917) *Lengyel mezőkön, tábornú mellett* című verseskötetének (1914) egy-egy dedikált példánya. Ez a könyve is, akárcsak ő maga, inkább kultikus jelentőségű: Gyóni az oroszok által körbefogott lengyelországi Przemysl várában írta a verseket, a kötet is a fogságban jelent meg, s megjelenése után állítólag csak egyetlen példányt sikerült repülőgéppel kimenteni az ostromolt városból. Ezt azonban Rákosi Jenő kapta, neki szóló ajánlással: „Méltóságos Rákosi Jenő úrnak / nagy szeretettel / Gyóni Géza”, alatta pedig egy autográf verses bejegyzés is olvasható: „Reménykedő magyaroknak / Küldöm át a légen. / Reménykedő magyarokkal / A jó Isten légyen! / Przemysl, dec. 20. / Gyóni Géza”

Az egyetlenként kimentett példány kuriozitása ellenére több ár-

verésen is kalapács alá került, egyszer „a szerző verses dedikációjával Rákosi Jenőnek”, máskor „a szerző Rákosi Jenőnek dedikálta!” leírással.

Elvileg ugyanaz a példány többször is gazdát cserélhet, nem ritka jelenség ez az árveréseken. Valójában azonban arról van szó, hogy a hazai antikvár könyvkereskedelem egy része ismét többet akart látni a könyvbe, mint ami. Valamiért ők nem tudták, vagy nem akarták észrevenni, amit a legtöbb antikvárius tud: Gyóni e kötete hasonmás kiadás, mégpedig éppen a Rákosinak szóló dedikált példányról készült facsimile. Ezt a ténytet pedig tartalmazza maga a tízezer példányban kiadott ún. „első itthoni kiadás” is, tízezer Rákosi Jenőnek szóló Gyóni-dedikációval.

A másik, már valóban bibliofil példány Babits első Dante-fordításának első kiadása. A *Pokol* 1913-ban olcsóbb és drágább kivitelű változatban is megjelent, a bibliofil változat dedikált darabjai igazi ritkaságok. Nemrég azonban felbukkant egy, Babits hosszú, irodalomtörténeti forrásértékű dedikációjával. Az ajánlás így szól: „Ajánlom e könyvet / nagy tisztelettel és hálával / Kaposi Józsefnek / a kiváló magyar dantistának / ki nagy munkámban megbecsül- / hetetlen tudásával és Dan / te-könyvtárának kincsei- / vel támogatott. Ha e könyv- / nek érdeme van, az az / ő érdeme is. / Babits Mihály”

Kaposi József (1863–1922) Dante-kutató volt, neve jól ismert a Babits-filológiában. Kaposi – ahogy a dedikáció is megszövegezi – sokat segített Babitsnak a fordításban (pl. könyveket adott kölcsön), ő lektorálta a *Pokol* nyomdai levonatát is.

A becses kötet értékén ront, hogy nem sokkal később egy szegedi könyvkereskedő ismerősöm tett elém ugyanilyet, majd a korábbi árverések katalógusaiban szétnézve találtam hasonlókat. Sőt, még hazai közgyűjteményben is található, „Babits Mihály dedikációjával”, illetve „saját kezű ajánlásával Kaposi Józsefnek” könyvészeti leírással.

Természetesen megint arról van szó, hogy az egy személynek szóló ajánlással ellátott kötet nem egyetlen példányban készült: a Dante-kiadás ritkább, bibliofil igényű kiadásváriánása eleve így, kézírás-facsimilével jelent meg. Babits levelezéséből az is tudható, miképp készült. A kötet kiadója, a Révai Testvérek Irodalmi Intézet 1912. szeptember 19-én levelet írt Babitsnak a kötetrel kapcsolatban, ebben szerepel az alábbi rész: „Mellékelten küldünk néhány vörös keretes lapot, melyek egyikére megbeszélésünkhöz képest leírni sziveskedjék az ajánlás szövegét és pedig jó tollal és intenzív fekete tentával, hogy az írás jól reprodukálható legyen” (Babits *Mihály levelezése 1911–1912*. Sajtó alá rend.: Sáli Erika. Bp., 2003. 183–184.)

És ez a fontos: „jó tollal és intenzív fekete tentával, hogy az írás jól reprodukálható legyen”. Feltehetőleg erre biztatták Karinthyt is. ■